

Министарство правде
министру Николи Селаковићу

Министарство унутрашњих послова
министру Небојши Стефановићу

Министарство за рад, запошљавање,
борачка и социјална питања
министру Александру Вулину

прослеђено:

Координационом телу за родну равноправност
Женској парламентарној мрежи
Одбору за људска и мањинска права и родну равноправност

Реакција на предложена решења за спречавање насиља према женама изнета од стране министара 21.маја 2015.године

Поштовани господине Селаковићу, господине Вулин, господине Стефановићу,

чињеница да је од почетка године убијена 21-на жена, а само у 48 сати између 17. и 18. маја чак 7 жена, чињеница да сваке године у Србији буде убијено од стране партнера и мушких чланова породице више десетина жена, чињеница да држава до сада није предузимала никаква системска решења, укључујући ни сразмерно кажњавање за пропусте служби и појединаца којима су се неке од жена обраћале за помоћ, условила је очекивање да ће се 21. маја 2015. године на састанку три министра, с дужном пажњом размотрити и утврдити проблеми у примени постојећих законских и подзаконских решења, као и потребе за њиховим допунама и изменама.

Непријатно нас изненађују предлози изнети на интернет презентацији Владе Републике Србије¹ и медијима, јер указују не само на озбиљно непознавање појаве мушког насиља према женама, а посебно убистава жена (фемисида), већ и на неуважавање података о одговарајућим и неодговарајућим решењима. Неки од изнетих предлога већ су прописани појединим законима и протоколима (забрана издавања оружја), а неке сматрамо забрињавајућим и неефикасним („лечења“ насилника), али посебно забрињава предлог да насиље у породици (психичко насиље) буде прекршај.

То је лош и неделотворан предлог, који потврђује да се насиље према женама и насиље у породици сматра друштвено мање опасним делима, те постављамо следећа питања:

1. Да ли ће први став кривичног дела Насиље у породици (чл. 194) остати у Кривичном закону, с обзиром да предлагете да ово дело буде и прекршај? На који начин ће држава гарантовати да тужилаштва неће свако дело насиља у породици које је до сада процесуирано као ст. 1, бити квалификовано као прекршај?

¹ <http://www.srbija.gov.rs/vesti/vest.php?id=238195>

2. Европски суд за људска права је у случају Марести против Хрватске истакао да се за исти опис кажњивог дела не може одговорати и у кривичном и у прекршајном поступку. Са тим проблемом се још увек суочавају жртве насиља у породици у Србији, због чињенице да је изрицањем прекршајне санкције или наступањем застарелости вођења прекршајног поступка, што је врло често код ових дела, онемогућено кривично кажњавање учинилаца насиља.
3. Како ће се спречити истовремено прекршајно кажњавање и жртве и учиниоца насиља, односно изједначавања насиља и самоодбране, или вербалне агресије и психичког насиља, што је постојећи став судске праксе судова за прекршаје који кажњавају и жртву која је плакала и викала, или се на други начин бранила?
4. Како ће се спречити да новчано кажњавање учинилаца насиља не постане доминантан облик кажњавања, који погађа целу породицу, а највише жене и децу који зависе од насилника, индиректно омогућавајући оном ко има новца да чини насиље без озбиљне осуде, што је супротно међународним стандардима у вези са алтернативним решењима и одређењем казне (чл. 48 Конвенције савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, коју је Република Србија ратификовала 31. октобра 2013. године)
5. Да ли ће оваква пракса (новчано и евентуално обострано кажњавање) довести до још већег одустајања жена од пријављивања насиља, иако се актуелно тек свака десета жена са искуством насиља обрати некој од институција за помоћ?
6. На који начин ће квалификовање насиља према женама и насиља у породици као друштвено мање опасног дела (прекршај) допринети смањењу убистава жена?

Подсећамо вас да је Република Србија јула 2013. године добила упозорење и захтеве Комитета Уједињених нација за елиминацију дискриминације жена (CEDAW/C/SRB/CO/2-3) у коме се изражава забринутост због, између осталог:

- (a) „Све већег броја жена које су убили мужеви, бивши мужеви, или партнери и жена жртва других облика насиља, укључујући психичко, физичко, економско и сексуално“;
- (b) „Значајне разлике између броја полицијских интервенција, броја поднетих кривичних пријава и броја лица осуђених за насиље у породици“;
- (c) „Недостатка налога за хитну заштиту“.

Овај Комитет је наложио држави Србији да, усвоји нужне промене и о томе извести Комитет у року од две године, односно јула 2015. Захтева се, између осталог, да држава:

- (a) „Изврши анализу и измени Кривични законик, Породични закон и друге одговарајуће законе, са циљем да се ефективно спрече сви облици насиља над женама и заштите жртве“;
- (b) „Обезбеди ефикасно вршење истраге случајева насиља над женама и гони и кажњавају учиниоци таквих злочина санкцијама сразмерним тежини злочина“;
- (c) „Обезбеди да одговарајући органи имају свест о значају издавања налога за хитну заштиту жена у ризику и спровођење таквог налога до момента када више нису у ризику“.

Подсећамо да је Република Хрватска, која има решење које сте предложили, добила упозорење Комитета за људска права Уједињених нација (3145 и 3146 заседање, март 2015. године), који је, између осталог, утврдио:

- Недоследност примене кажњавања због чињенице да партнерско насиље такође може бити сматрано/дефинисано као прекршајно дело;
- Комитет је забринут извештајима због мањка истраге и процесуирања, као и због изрицања благих казни учиниоцима насиља;
- Посебно, Комитет је забринут због понављајућих извештаја о двоструким хапшењима, те изрицања пресуда како учиниоцима, тако и жртвама насиља.

Недопустиво је да држава која има толико проблема са заштитом жена од насиља, колико има Србија, боља законска решења мења за слабија, која ће имати штетне последице за жртве.

Поздрављамо именовање „лица одговорног за насиље у породици“ у полицији и тужилаштву, као и инстистирање на преузимању координишуће улоге тужилаштва, као што је то прописано *Посебним протоколом за правосуђе у случајевима насиља над женама у породици и у партнерским односима* (донетим јануара 2014. године), а што је дефинисано и у документу Полазне основе за системску борбу у сузбијању кривичних дела против полне слободе и кривичних дела против брака и породице, донетим 20.5.2015. године. Истовремено подсећамо да су у 2014. израђене две респектабилне анализе закона и предлога за њихове измене и допуне².

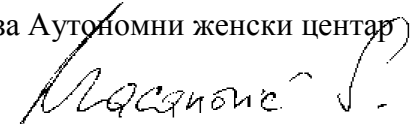
Додатно предлажемо обавезну проверу безбедносних ризика од стране јавног тужилаштва, полиције и центра за социјални рад, што подразумева уједначавање поступања ове три службе и допуну Посебних протокола за правосуђе (тужилаштво) и центре за социјални рад (у којима нису наведене листе безбедносних ризика), што је у складу са чл. 51 Конвенције савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици.

Такође, предлажемо да суд добије дужност да пресуду у парницама за заштиту од насиља у породици одмах достави и полицијској станици на чијој територији има пребивалиште, односно боравиште, члан породице према којем је извршено насиље, као и полицијској станици на чијој територији има пребивалиште, односно боравиште, члан породице против кога је одређена мера заштите (а не само одговарајућим центрима за социјални рад, како је то актуелно предвиђено чл. 289 Породичног закона), јер је кршење мера заштите кривично дело (ст.5, чл. 194, КЗ).

Психо-социјлни третман насилника може бити мера само уколико је учинилац признао одговорност за насиље које чини (јер је то услов промене ставова и понашања људи) или уз осуђујућу казну за насиље у породици, иако сва истраживања потврђују да та мера не смањује рецидив. Насиље, његове теже форме, престају на краћи период (док траје праћење) или се трансформишу у друге (подмуклије) облике. Учиниоци насиља према женама нису ментално болесни, већ у потпуности урачунљиви, знају шта раде, бирају и планирају насилна понашања као начине да успоставе и одрже доминацију и моћ, односно присилну контролу својих партнерки и других чланова породице. Насиље према женама је злочин, а не здравствени проблем насилника.

Наше је мишљење да је кључно усмерити енергију у доследну примену постојећих закона и протокола уз њихова унапређења предлозима/амандманима која смо већ више пута достављале Министарству правде, а која су заснована на стандардима Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља према женама и насиља у породици, препорукама Европске комисије држави Србији (2014), као и анализи упоредне праксе држава чланица.

Аутономни женски центар вам стоји на располагању у најављеном поступку изналажења најбољих решења за спречавање и борбу против насиља према женама и насиља у породици.

за Аутономни женски центар

Слободанка Мацановић

² Програм за заштиту жена од насиља у породици и партнерским односима и других облика родно заснованог насиља у АП Војводина, Службени лист АПВ, бр. 54/2014; Анализа усклађености законодавног и стратешког оквира Републике Србије са Конвенцијом Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, доступна: <http://www.potpisujem.org/srb/857/analiza-uskladenosti-zakonodavnog-i-strateskog-okvira-sa-standardima-konvencije>